
بررسی مقاله های مجله مدیریت در آموزش و پرورش

زهرا شیخ نظامی نائینی

چکیده

در این بررسی مقالات دوره هفت ساله مجله مدیریت در آموزش و پرورش از جنبه های میزان مشارکت مردان و زنان در ارائه مقالات، تألیف و ترجمه، مدارج علمی نویسندگان مقالات، مشارکت هیأت تحریریه (شورای نویسندگان)، سهم اعضای هیأت علمی دانشگاهها و سایرین، بُعد علمی و پژوهشی و ... مورد توجه قرار گرفته است.

نتایج حاصل نشان می دهد که میزان مشارکت مردان در ارائه مقاله بسیار بیش از زنان بوده، نسبت مقالات تألیفی به ترجمه زیادتر و مشارکت افراد با مدارج علمی بالاتر در تهیه مقالات بیشتر است. هم چنین حدود $\frac{1}{3}$ مقالات توسط شورای نویسندگان به رشته تحریر درآمده است و هیأت علمی دانشگاهها مشارکت چشمگیری در امر تدوین مقالات داشته اند و در نهایت فراوانی مقالات علمی نسبت به مقالات پژوهشی بیشتر بوده است.

مقدمه

مجله مدیریت در آموزش و پرورش از بهار سال ۱۳۷۱ با اهداف زیر شروع به فعالیت نمود:

۱- رواج اصول و موازین علمی و مکتبی در اداره واحدهای آموزش و پرورش.

- ۲- گسترش دامنه تبادل اندیشه و تجربه میان مدیران و نديشمندان.
- ۳- معرفی شیوه‌های نوین و تسهیل فراگرد دگرگونی در نظام کنونی مدیریت آموزشگاهها.
- ۴- تحکیم پیوند میان مدیران، دانش‌آموزان، معلمان، مربیان و اولیاء دانش‌آموزان.
- ۵- تجزیه و تحلیل و تبیین موضوعهای آموزشی و پرورشی که بر مدیریت آموزش و پرورش اثر می‌گذارند.^۱

این مجله زیر نظر شورای نویسندگان مرکب از اساتید تعلیم و تربیت دانشگاههای نهران شروع به فعالیت نمود تا وسیله‌ای برای اشاعه دانش مدیریت میان مدیران آموزش و پرورش شود و موجبات پیوند ذهنی و علمی آنان را فراهم آورد.^۲

در فاصله سالهای ۷۱ تا ۷۴ هر فصل یک شماره به چاپ رسیده است و از آن پس با وقفه‌های پیاپی در تابستان و پاییز ۷۵، زمستان ۷۶ و بهار ۷۷ به چاپ رسید. در مجموع تاکنون ۱۷ شماره مجله مدیریت در آموزش و پرورش انتشار یافته است.

از آنجا که بازنگری بر هر امری لازم و عاملی سبب تسویل، پیشرفت و بهینه‌سازی آن کار می‌گردد؛ در این راستا سیری اجمالی بر مقالات مجله مدیریت در آموزش و پرورش می‌تواند اطلاعاتی در این خصوص در اختیار ما قرار دهد.

پیشینه تحقیق

تاکنون پژوهشهای متعددی در خصوص مجلات گوناگون صورت گرفته که تازه‌ترین آنها مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی مقاله‌های مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز» می‌باشد. در این پژوهش مقالات دوره ده ساله مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز از جنبه‌های شرکت‌مردان و زنان در ارائه مقاله، تألیف و ترجمه، سهم اعضای هیأت علمی دانشگاه شیراز، شرکت هیأت تحریریه، سهم دانشکده‌های ادبیات و علوم انسانی، علوم تربیتی و مشارکت بخش‌های مختلف در دانشکده، سهم سردبیری و پراکندگی موضوعی مورد توجه قرار گرفته است.^۳

نمونه دیگر این نوع بررسی، پژوهشی پیرامون وضعیت نشر مقاله‌های کتابداری، میزان اطلاع‌رسانی و کتاب‌سنجی متون نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی ۱۹۷۶-۱۸۷۶ می‌باشند، در زمینه مقالات یک مجله خاص منتشر شده و به بررسی ۱۸۷ مقاله چاپ‌شده در دوره سیزده ساله انجمن کتابداران ایران پرداخته است.^۴

روش و مسائل تحقیق

به منظور جمع آوری اطلاعات، کلیه شماره های مجله مدیریت در آموزش و پرورش (از شماره ۱۷ - ۱) مورد بررسی قرار گرفتند و در مورد هر یک از مقالات عوامل اجرایی مانند پدیدآورندگان به تفکیک جنسیت، ترجمه و تألیف، درجه علمی نویسندگان مقالات، عضویت در شورای نویسندگان (هیأت تحریریه) و علمی و پژوهشی بودن مقالات مورد توجه قرار گرفت. مجموع مقالات ۱۲۵ مورد است که ۲۷ مورد ترجمه و ۹۸ مورد تألیف می باشد. روش آماری به کار گرفته شده در این پژوهش شامل فراوانی و درصد است.

یافته های پژوهش

۱- ارائه دهندگان مقالات:

از مجموع ۱۲۵ مقاله مورد بررسی ۱۱۷ مقاله (۹۳٫۶٪) توسط مردان و ۶ مقاله (۴٫۸٪) به وسیله زنان به رشته تحریر در آمده است و ۲ مورد (۱٫۶٪) کار مشترک بوده است. جدول ۱- نسبت مردان و زنان در ارائه مقاله.

پدیدآورندگان	تعداد مقالات	درصد
مرد	۱۱۷	۹۳٫۶٪
زن	۶	۴٫۸٪
مشترک	۲	۱٫۶٪
جمع	۱۲۵	۱۰۰٪

۲- تألیف و ترجمه

از مجموع ۱۲۵ مقاله مورد بررسی ۲۷ مقاله ترجمه (۲۱٫۶٪) و ۹۸ مورد (۷۸٫۴٪) تألیف می باشد. ۱۱۸ مقالات به وسیله ۸ نفر با فراوانی دو مقاله و ۱ نفر با یک مقاله ترجمه گردیدند. از ۲۷ مقاله ترجمه شده ۲۳ مورد (۸۵٫۲٪) توسط مردان و ۴ مورد (۱۴٫۸٪) به وسیله زنان ترجمه شده است. ۹۴ مقاله تألیفی ۹۴ مورد (۷۵٫۲٪) را مردان و ۲ مورد (۱٫۶٪) را زنان تألیف نموده اند. ۲ مورد (۱٫۶٪) نیز کار مشترک دو گروه می باشد. ۱۱۸ مقاله ترجمه و ۹۸ مقاله

جدول ۲- نسبت مردان و زنان در تألیف و ترجمه مقالات.

جنس	نوع مقاله	تألیف	درصد	ترجمه	درصد
مرد		۹۴	۷۵٫۲	۲۳	۱۸٫۴
زن		۲	۱٫۶	۴	۳٫۲
کار مشترک		۲	۱٫۶	-	-
جمع کل		۹۸	۷۸٫۴	۲۷	۲۱٫۶

۳- مدارج علمی مؤلفان و مترجمان مقالات

از مجموع ۱۲۵ مقاله (تألیف و ترجمه) ۵۰ مقاله توسط افراد با درجه علمی دکتری، ۳۷ مقاله توسط کارشناسان ارشد و یک مورد توسط کارشناس انجام شده است و از مدارج علمی ۳۷ مورد دیگر سخنی به میان نیامده است، که در جدول مربوطه تحت عنوان «نامعین» آمده است.

جدول ۳- مدارج علمی مؤلفان و مترجمان

درجه علمی	تعداد مقالات	درصد
دکتر	۵۰	٪۴۰
کارشناس ارشد	۳۷	٪۲۹٫۶
کارشناس	۱	٪۰٫۸
نامعین	۳۷	٪۲۹٫۶
جمع کل	۱۲۵	٪۱۰۰

۴- بررسی مقالات از نظر سهم هیأت تحریریه (شورای نویسندگان)

از کل مقالات ۴۲ مورد (٪۳۳٫۶) را اعضای هیأت تحریریه و ۸۳ مورد (٪۶۶٫۴) را سایرین تدوین نموده اند.

ملاک تشخیص در این قسمت، اسامی هیأت تحریری‌های است که در صفحات اول هر شماره ذکر شده است. در صورتی که فردی در اواسط انتشار مجله از عضویت در هیأت تحریریه کناره‌رفته باشد آثار او به عنوان عضو هیأت تحریریه محسوب نشده است. در ضمن در شماره مسلسل ۱ و ۲ مجله از نام هیأت تحریریه ذکری به میان نیامده و تنها نوشته شده «زیر نظر شورای

نویسندگان» که در این بررسی اسامی هیأت تحریریه در شماره ۳ برای دو شماره قبل نیز منظور گردیده است.

جدول ۴- سهم هیأت تحریریه

عضو	تعداد	درصد
هیأت تحریریه	۴۲	۳۳٫۶٪
غیر هیأت تحریریه	۸۳	۶۶٫۴٪
جمع	۱۲۵	۱۰۰٪

۵- نسبت مشارکت هیأت علمی دانشگاهها در تدوین مقالات

از مجموع ۱۲۵ مقاله ۷۸ مورد (۶۲٫۴٪) توسط اعضای هیأت علمی دانشگاههای مختلف ایران اعم از دولتی، آزاد و پیام نور و ۴۷ مورد (۳۷٫۶٪) مربوط به افرادی غیر از هیأت علمی دانشگاهها می باشد. البته ممکن است در میان آنان نیز هیأت علمی وجود داشته باشد و این به دلیل عدم معرفی کامل فرد و تنها اکتفا به نام و نام خانوادگی صاحب اثر است.

جدول ۵- سهم هیأت علمی و سایرین در مقالات

عضو	تعداد	درصد
هیأت علمی	۷۸	۶۲٫۴٪
سایرین	۴۷	۳۷٫۶٪
جمع	۱۲۵	۱۰۰٪

۶- نویسندگان و تعداد مقالات

نتایج پژوهش به عمل آمده نشان می دهد که ۲۳٫۶ درصد مقالات توسط ۴۲ نفر با فراوانی یک مقاله، ۱۲٫۸٪ مقالات به وسیله ۸ نفر با فراوانی دو مقاله و ۷٫۲٪ مقالات توسط ۳ نفر با فراوانی سه مقاله، تدوین گردیده است. همچنین ۶٫۴٪ مقالات را ۲ نفر با فراوانی چهار مقاله و ۴٪ مقالات را یک نفر با فراوانی پنج مقاله و ۹٫۶٪ را ۲ نفر با فراوانی ۶ مقاله به رشته تحریر در آورده اند و ۷٫۲٪ مقالات را فردی با ۹ مقال و ۸٫۸٪ را فردی با ۱۱ مقاله و در نهایت ۱۰٫۴٪ را فردی با ۱۳ مقاله ارائه داده است.

جدول ۶- فراوانی مقالات توسط افراد

تعداد افراد	تعداد مقالات هر فرد	جمع مقالات	درصد
۴۲	۱	۴۲	٪۳۳٫۶
۸	۲	۱۶	٪۱۲٫۸
۳	۳	۹	٪۷٫۲
۲	۴	۸	٪۶٫۴
۱	۵	۵	٪۴
۲	۶	۱۲	٪۹٫۶
۱	۹	۹	٪۷٫۲
۱	۱۱	۱۱	٪۸٫۸
۱	۱۳	۱۳	٪۱۰٫۴

۷- نوع مقاله

از مجموع ۱۲۵ مقاله ۱۱۲ مورد (٪۸۹٫۶) جنبه علمی و ۱۳ مورد (٪۱۰٫۴) جنبه پژوهشی داشته است که در جدول شماره ۷ ارایه شده است.

جدول ۷- بررسی مقالات از نظر علمی و پژوهشی

نوع مقاله	تعداد	درصد
علمی	۱۱۲	٪۸۹٫۶
پژوهشی	۱۳	٪۱۰٫۴
جمع	۱۲۵	٪۱۰۰

۸- موضوع مقالات

اکثر مقالات در راستای اهداف تدوین شده مجله می باشد و بیشترین صحبت پیرامون تئوری‌ها و نظریه‌های مدیریتی برای تقویت بنیه علمی مدیران است. مقاله ۸۰٪، مقاله ۸۰٪، مقاله ۸۰٪، موضوع مقالات بیشتر پیرامون موارد ذیل است: انگیزش، بهسازی، برنامه ریزی آموزشی، تصمیم گیری، ارتباط در مدیریت، ارزشیابی، آموزش ضمن خدمت مدیران، مهارت‌های مدیریت، تنظیم وقت و انضباط، کارکردهای مدیریت، روابط انسانی، مدیریت کلاس، اداره جلسه، خودگرانی در مدیریت مدرسه و تغییر رفتار سازمانی.

مدیریت کیفیت فراگیر، روانشناسی برای مدیران، تهیه و تنظیم بودجه مدارس و فشارهای عصبی مدیران مطالبی است که در این مقالات مورد توجه قرار گرفته است.

۹- وضعیت مقالات از نظر منبع و چکیده

از ۱۲۵ مقاله موجود ۹/۶٪ فاقد منبع* و ۵۰/۴٪ فاقد چکیده می‌باشند.

جدول ۸- وضعیت مقالات از نظر داشتن چکیده و منبع

متغیر	تعداد	درصد
دارای چکیده مقاله	۶۲	۴۹/۶٪
فاقد چکیده مقاله	۶۳	۵۰/۴٪
دارای منبع	۱۱۳	۹۰/۴٪
فاقد منبع	۱۲	۹/۶٪

سایر نتایج حاصله از بررسی مجله مدیریت در آموزش و پرورش:

کلیه شماره‌های مجله به استثنای شماره مسلسل ۱۳ و ۱۶ دارای سر مقاله می‌باشد. مجله در برخی از شماره‌ها (جمعاً هشت شماره) به معرفی مراکزی چون مؤسسه ملی مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی هند، مرکز آموزش مدیریت دولتی، انجمن مدیریت ایران و دانشکده مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی پرداخته است. در ضمن خوانندگان را با سه منطقه آموزش و پرورش ایران و نیز مؤسسه ملی تحقیقات آموزشی و تربیت نیروی انسانی هند آشنا نموده است. در مبحثی تحت عنوان «دیدگاهها» به موضوعهایی چون مدیریت و تنبیه، لزوم توجه به مدیریت آموزشی در نظام جدید، نظم و انضباط نوین و مدیریت مدرسه پرداخته است. سازمان‌دهی محیط کار، مسئولیت و پاسخگویی، تعهد سازمانی و در نهایت کنترل بر زمان، از دیگر موضوعهایی است که صاحبان دیدگاهها به آن توجه کرده‌اند.

گزارش ۱۵ مورد میزگرد با شرکت صاحب نظران آموزش و پرورش و مدیران مقاطع مختلف تحصیلی به طور مشروح در مجله آمده است. در حوال ۱۷ شماره، سی و پنج کتاب مدیریتی معرفی و خلاصه‌ای از فصول مختلف آن بیان شده، همچنین هفت مورد در جهت افزایش کیفیت از خوانندگان مجله نظر سنجی به عمل آمده و راهنمای اشتراک مجله در ۸ شماره به چاپ رسیده است.

جمع بندی و نتیجه گیری

بررسی به عمل آمده بیانگر مطالب زیر است:

- ۱- بیش از ۹۳٪ مقالات را مردان و ۴/۸٪ مقالات را زنان نوشته اند و ۱/۶٪ کار مشترک بوده است در پژوهشی که احلی و فرزین تحت عنوان «بررسی مقاله های مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز» انجام دده اند به این نتیجه رسیده اند که مردان ۹۱/۴۷٪ و زنان ۶/۱۹٪ امر تألیف و ترجمه را بر عهده داشته اند که در هر دو بررسی شکاف عمیقی بین دو گروه مشاهده می شود که یافتن علت آن، خرد پژوهش های دیگری را می طلبد.
- ۲- ۷۸/۴٪ مقالات تألیف و ۲۱/۶٪ ترجمه است، که شاید فزونی مقالات تألیفی بر ترجمه ای نشان از توجه به فرهنگ بومی مدیریتی بوده و در کنار آن مقالات ترجمه نشان دهنده توجه به دنیای علم مدیریت باشد.
- ۳- ۴۰٪ نویسندگان و مقالات دکتر، ۲۹/۶٪ کارشناس ارشد و ۵/۸٪ کارشناس و ۲۹/۶٪ درجه علمی شان ذکر نشده است. در کل، افراد با مدارج علمی بالاتر مشارکت بیشتری در امر تهیه و تدوین مقالات علمی این مجله داشته اند ولی این مطلب استثنای دارد به طوری که بیشترین مقالات مربوط به محقق با درجه کارشناسی ارشد می باشد (۱۳ مقاله در هفده شماره مجله).
- ۴- ۳۳/۶٪ مقالات توسط هیأت تحریریه و ۶۶/۴٪ بوسیله سایرین به رشته تحریر در آمده است.
- ۵- ۶۲/۴٪ مقالات رابیات علمی دانشگاه های مختلف (دولتی، آزاد، پیام نور) نوشته اند و ۳۷/۶٪ را سایرین به خود اختصاص داده اند.
- ۶- ۱۰/۴٪ مقالات را محقق با ۱۳ مقاله و ۸/۸٪ را پژوهشگری دیگر با ۱۱ مقاله به خود اختصاص داده است و ۴۲ نفر نیز هر کدام دارای یک مقاله بوده اند.
- ۷- ۸۹/۶٪ مقالات علمی و ۱۰/۴٪ پژوهشی می باشد بنابراین مقالات بیشتر جنبه علمی دارد تا پژوهشی و شاید به این دلیل باشد که اولین هدف مجله «رواج اصول و موازین علمی در اداره واحدهای آموزش و پرورش» است و این امر در راستای فلسفه وجودی مجله می باشد.
- ۸- تعدادی از مقالات (۹/۶٪) فاقد منبع و برخی فاقد چکیده (۵/۴٪) است.
- ۹- موضوعات مقالات در جهت رشد و اعتلای مدیران و همسو با اهداف مجله و حاوی نظریات مدیریتی و هم جهت با اهداف مجله است.

منابع:

- ۱- نجفی، محمد علی «پیام وزیر آموزش و پرورش»، مدیریت در آموزش و پرورش، شماره ۱، ۱۳۷۱، ص ۴.
- ۲- همان منبع، ص ۴.
- ۳- احمدی لاری، رکن الدین و فرزین، بررسی مقاله های مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره ۲، ۱۳۷۶، صص ۱۷۷-۱۶۵.
- ۴- همان منبع، ص ۱۶۷.

روزگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال علم علوم انسانی